

Nadežda Silaški*
Univerzitet u Beogradu
Ekonomski fakultet

**LJILJANA KNEŽEVIĆ: RAZVIJANJE VEŠTINE USMENOG IZLAGANJA U
UNIVERZITETSKOJ NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA. NOVI SAD: FILOZOFSKI
FAKULTET, UNIVERZITET U NOVOM SADU, 2019.**

Prikaz
UDC 811.111'33:378.147.31(049.3)

Usmena komunikacija, ili komunikacija putem govora, prisutna je u najrazličitijim oblastima života, od medija, poslovanja, trgovine i politike, do obrazovanja i nauke. U tom smislu, dobre i kvalitetne komunikacijske veštine danas predstavljaju preduslov za mnoge druge veštine i postizanje opšteg uspeha na profesionalnom planu. Među nekoliko vrsta takvih tzv. mekih veština naročito se kao neophodna ističe veština usmenog izlaganja, odnosno veština jasnog i konciznog prenošenja informacija drugima, kako na maternjem tako i na stranom, najčešće na engleskom, jeziku.

Nedavno je u ediciji *E-disertacija*, a u izdanju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, iz štampe izašla monografija dr Ljiljane Knežević pod naslovom *Razvijanje veštine usmenog izlaganja u univerzitetskoj nastavi engleskog jezika*, proistekla iz teksta doktorske disertacije *Uticao veštine usmenog izlaganja u nastavi engleskog jezika na razvoj kognitivnih strategija studenata* odbranjene na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu 2013. godine. Monografija ima ukupno 228 strana i podeljena je u šest poglavlja. U uvodnom delu (*Uvodna razmatranja*, str. 15-22) autorka najpre upoznaje čitaoca sa pojmom usmenog izlaganja kao oblika usmene komunikacije, posebice usmenim izlaganjem na engleskom jeziku u akademskom okruženju, te predstavlja predmet i definiše ciljeve istraživanja. Drugi deo rada, pod naslovom *Akademski diskurs i akademske veštine: teorijsko-metodološki okvir* (str. 23-48), opisuje usmeno izlaganje sa lingvističkog aspekta, preciznije, sa stanovišta analize diskursa i žanra, kao i korpusne lingvistike. Nakon toga usmeno izlaganje se posmatra sa aspekta primenjene lingvistike – kao jezička veština u okviru nastave engleskog jezika na univerzitetu, i to u svetlu razlika između pisanog i govornog akademskog diskursa, najčešće korišćenih akademskih žanrova, te određenih karakteristika

* Ekonomski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Kamenička 6, 11000 Beograd, Srbija; e-mail: nadezda@ekof.bg.ac.rs.

usmenog izlaganja kao žanra, poput retoričke strukture, stepena formalnosti, kohezivnih sredstava, kao i njegovih nelingvističkih karakteristika. Treće poglavlje, pod naslovom *Kognitivni pristupi učenju stranog jezika* (str. 49-75) pruža prikaz osnovnih teorijskih načela kognitivne teorije učenja i njihove uloge u tumačenju procesa učenja stranog jezika, pri čemu se posebna pažnja obraća na pojam „strategija za učenje stranog jezika“ i dosadašnja istraživanja u oblasti primenjene lingvistike koja su sa različitih aspekata ispitivala ulogu strategija u učenju stranog jezika, a posebno na kognitivne i metakognitivne strategije, od naročitog značaja za istraživanje u radu. S obzirom na to da se strategije učenja mogu prenositi i na druge, slične zadatke koji su van nastavnog gradiva, naredno, četvrto poglavlje pod naslovom *Transfer učenja* (str. 77-84) govori o fenomenu transfera učenja, i to posebno shvaćenom kao primena stečenog znanja i veština u nastavi stranog jezika u novim situacijama u nastavi uopšte, čime se formira temelj za istraživanje u kome će se ispitivati transfer veštine usmenog izlaganja razvijane na časovima engleskog jezika na nove situacije – izlaganja u okviru stručnih predmeta, i to na maternjem jeziku. Peto, centralno poglavlje (*Empirijsko istraživanje*, str. 85-180), najpre definiše cilj istraživanja (utvrditi efikasnost posebno osmišljenog programa za uvežbavanje veštine usmenog izlaganja studenata, u okviru nastave engleskog jezika, kao i u širem kontekstu akademskog obrazovanja, odnosno u nastavi stručnih predmeta) i četiri osnovne hipoteze istraživanja, koje se odnose na uspešnost primene posebno osmišljenog programa kod grupe studenata koja će mu biti izložena, te uspešnosti prenosa naučenog na obavljanje zadataka usmenog izlaganja na maternjem jeziku, i to van domena nastave engleskog jezika). Zatim se detaljno opisuje tehnika istraživanja (eksperimentalna i kontrolna grupa), ispitanici (ukupno 48 studenata Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, od toga 24 u eksperimentalnoj i 24 u kontrolnoj grupi), kojima je pre sprovedenog istraživanja utvrđen stepen znanja engleskog jezika, iskustvo u veštini usmenog izlaganja, kao i stepen motivacije u učenju engleskog jezika na univerzitetkom nivou, kao i drugi podaci relevantni za istraživanje. Nakon toga sledi opis aktivnosti namenjenih razvijanju veštine usmenog izlaganja kojima su bili izloženi studenti u eksperimentalnoj grupi u prvoj fazi istraživanja, te zadataka u vezi sa sadržajem i organizacijom izlaganja, kao i korišćenjem vizuelnih sredstava i jezičkih elemenata, a zatim i mernog instrumenta pomoću kojeg je utvrđena uspešnost studenata pri usmenom izlaganju, te konačno i statistički rezultati njihove uspešnosti. Uz primenu kvalitativnog tipa ispitivanja kroz tehniku triangulacije, a u cilju veće validnosti dobijenih zaključaka, autorka zatim

predočava tok druge faze istraživanja u kojoj je ispitivala mogućnost realizacije transfera učenja kod eksperimentalne grupe, tj. primenu naučenog u okviru nastave engleskog jezika i uticaj na kvalitet usmenog izlaganja unutar nastave jednog od stručnih predmeta („Uporedna anatomija i sistematika hordata“). Koristeći tri izvora podataka (intervjui sa studentima i beleške samih studenata u formi koncepta usmenog izlaganja – kvalitativna analiza, te mišljenja nastavnika o kvalitetu izlaganja – kvantitativna analiza), autorka pruža opsežnu analizu dobijenih rezultata eksperimentalnog istraživanja, koji ukazuju na nekoliko važnih zaključaka (*Završna razmatranja*, str. 181-185): da je primenjeni program doprineo boljem razvijanju veštine usmenog izlaganja kod eksperimentalne grupe, da je primenjeni program doprineo boljem kvalitetu izlaganja studenata na engleskom jeziku (što dokazuje hipoteze postavljene pre istraživanja), da su studenti koji su pratili posebno osmišljen program bili uspešniji i u izlaganjima na maternjem jeziku u okviru stručnog predmeta, tj. da je došlo do transfera učenja na relaciji „veština usmenog izlaganja u nastavi engleskog jezika – izlaganje na maternjem jeziku u okviru stručnog predmeta“ (str. 191), čime su potvrđene i ostale hipoteze istraživanja. Na samom kraju, autorka predočava neke od implikacija sprovedenog istraživanja vezanih za nastavnu praksu ne samo na univerzitetkom već i srednjoškolskom nivou. Tekst prati opsežan izbor relevantne literature od skoro 200 bibliografskih jedinica, kao i osam dodataka sa relevantnim dokumentima, upitnicima, transkriptima intervjuja i ostalim informacijama.

Autorka dr Ljiljana Knežević prihvatila se nimalo lakog zadatka da se bavi tematikom koja je veoma slabo istražena u literaturi na srpskom jeziku, kao i da sprovede metodološki rigorozno i dugotrajno istraživanje, uz korišćenje više istraživačkih tehnika i uz detaljnu statističku obradu dobijenih podataka, koji rezultate njenog istraživanja čine relevantnim i pouzdanim, i što je posebno značajno, primenjivim u praksi. Veština usmenog izlaganja sve više predstavlja jednu od glavnih veština unutar stranog jezika struke, ali i generalno, imajući u vidu da komunikacijske veštine danas predstavljaju neophodan preduslov za uspešno profesionalno delovanje. Stoga će ova monografija, pisana jasnim i konciznim stilom, biti od velike koristi nekolicini ciljnih grupa njenih čitalaca: pre svega, nastavnicima stranog jezika struke na univerzitetkom nivou, koji će u njoj zasigurno prepoznati neophodno štivo za unapređenje nastave veštine usmenog izlaganja, nastavnicima stručnih predmeta kod kojih usmena izlaganja studenata čine nerazdvojiv deo nastave, kao i nastavnicima na

srednjoškolskom nivou obrazovanja, koji će, neizbežno, usmena izlaganja učenika učiniti integralnim delom učionice.